

CIESZYĆ SIĘ (430) *vb impf*

się (295), się (135).

e jasne.

inf cieszyć się (108). ◇ *praes 1 sg* cieszę się (20). ◇ *2 sg* cieszysz się (4). ◇ *3 sg* cieszy się (30). ◇ *1 pl* cieszymy się (11), ciesz(e)my się (3), cieszym się (1); -ymy *SarnUzn, RejPos, RejZwierc* (2), *MycPrz* (2), *NiemObr, ArtKanc* (2), *KochFrag*; -(e)my *RejJóz, MurzHist, RybWit*; -ymy : -ym *SkarKaz* (1 : 1); ~ ęmy (1) *MurzHist*, -(e)my (2). ◇ *2 pl* cieszycie się (1). ◇ *3 pl* cieszą się (26). ◇ *praet 1 sg m* -(e)m, -m się cieszył (2). *f* -em się cieszyła (1). ◇ *3 sg m* cieszył się (12). *f* cieszyła się (2). *n* cieszyło się (2). ◇ *1 pl m pers* -(e)śmy się cieszyli (1) *Diar*, -chmy się cieszyli (1) *GrzegŚm*. ◇ *3 pl m pers* cieszyli się (11). *subst* cieszyły się (1). ◇ *fut 1 sg m* będę się cieszył (3). ◇ *3 sg m* będzie się cieszyć (2), cieszyć się będzie (2), będzie się cieszył (1) *GrabowSet*; będzie się cieszyć *SiebRozmyśl*; cieszyć się będzie *GrochKal*; będzie się cieszyć : cieszyć się będzie *RejPos* (1 : 1). *f* będzie się cieszyła (1). ◇ *1 pl m pers* cieszyć się będziemy (2) *NiemObr, OrzJan*, cieszyć się będziemy (1) *BudBib*. ◇ *2 pl m pers* cieszyć się będziecie (2). ◇ *3 pl m pers* będą się cieszyli (3) *BielSat, RejZwierc, BielRozm*, cieszyć się będą *RejPos* (2), będą się cieszyć (1) *SzarzRyt*. ◇ *imp 1 sg* niech się cieszę (1). ◇ *2 sg* ciesz się (52). ◇ *3 sg* niech, niechaj się cieszy (6). ◇ *1 pl* cieszmy się (9), niech się cieszym (1) *KochSz*. ◇ *2 pl* cieszcie się (11). ◇ *3 pl* niech, niechaj się cieszą (5). ◇ *1 du* cieszwa się (2) [*w tym zapis: ciezwa* (1)] *RejJóz* B7, B7v. ◇ *con 1 sg m* bych się cieszył (3). *f* bym się cieszyła (1) *SiebRozmyśl*, bych się cieszyła (1) *BielSat*. ◇ *2 sg m* byś się cieszył (1). ◇ *3 sg m* by się cieszył (15). *n* by się cieszyło (3). ◇ *1 pl m pers* bychmy się cieszyli (8), byśmy się cieszyli (1) *ArtKanc*. ◇ *3 pl m pers* by się cieszyli (14). *subst* by się cieszyły (1). ◇ *con praet 1 sg m* bych się był cieszył (1). ◇ *part praes act* ciesząc się (37).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Pocieszać się, rozweselać się; consolari, foveri, requiescere, solari* *Mącz, Cn; relevari, solatio uti, sustentari, sustineri* *Mącz; refici, subrefici, consolatione se lenire a. sustentari, dolorem levare, solacio sublevari, solacio frui a. se sustentare a. recreare a. oblectare (cum aliquo), acquiescere in aliqua re* *Cn* (275) : Potym iuz ćierpliwłza byłá/ A ták sie lámá ćiefzylá *BierEz* I, G4v; námillífy milońnicy moij/ bądzie motzni/ ćiełłcie sie łami/ bociem iá ielt tak wielmi łmutny/ iij moy łmutek/ rowná mi sie łmierci *OpecŻyw* 98v; Iuz sie tu prorok ćiefzy *WróbŻołt* 76/11; *LubPs* 179; Iuz tak Iakobie nieboże Ciezwa sie iako możewa Aż sie łmierci dopłaczewa *RejJóz* B7v; *BibRadz Ps* 41 *arg*; Consolor me solatio, Ciefzę sie łam/ dodawam łobie dobrej myśli/ dobrej otuchy. *Mącz* 400a, 19b; *RejPos* 44, 48, 74, 127v, 128; *GrzegŚm* 37 [2 r.]; Głupi kto iednego ćiefzy á łam sie ćiefzyć nie vmie. *RejZwierc* 151 *marg* [*idem* Aaa4], 204, Aaa4; *GrabowSet* F2v; Iákóz niepomálu sie ztąd ćiefzimy/ że przy téy ołtátniéy połłudze brátá náłzego/ W. M. ták wiele/ y ták zacnych ołób widzimy. *KochFrag* 49; Przetoż ćiefźcie sie łpołecznie *WujNT* 1.*Thess* 5/11; *SkarKaz* 84b.

cieszyć się z kogo, z czego [*w tym: z kogo, z czego z czym* (1), *zdaniem okolicznikowym przyczyny* (1)] (7): małz sie ćiefzyć s tey odpowiedzi Páná łwego/ kthorą vcźynił do czártá łprołnego *RejPos* 73, 175v, 323v; *BiałKaz* B2; *ArtKanc* A15v; *GrabowSet* S4v; *KochFrag* 49.

cieszyć się na co (1): Bom myał ná dobrej pámyęci twoye łady łwyęte [...] Tymić sie ya zówždy cyełłę na błędy przekłęte. *LubPs* bb.

cieszyć się czym [w tym: czym w czym (18), czym na co (1), ze zdaniem okolicznikowym przyczyny (34)] (227): *RejPs* 182, 211; *RejRozpr* A4v, F2; Ciefzwa fie przednieyſzemi/ ſtraſznemi ſzkodami Y inych wiele żacznych/ ludzy przygodami *RejJóz* B7; Ale ſtare przyſflowie czym fie ciefzą prawi Iz kazdego wiernego niewinnołcz wyprawi *RejJóz* 14; *RejKup* v6v; iedno iſz ſię my wiarą a duchem ſ. ciefzemy *MurzHist* K3v; *KromRozm III* L3v; iáko fie ciefzyć mamy ſwiętą á możną obroną imieniá Páńłkyego. *LubPs* E3v, A5, B2v, B5v [2 r.], L3v, L4 (18); *RejZwierz* 62; *BibRadz Act* 16 arg; *OrzRozm* T4v; *BielKron* 2v, 255, 312v; Tua te virtute sustentas, Ciefz fie cnotą twoyą. *Mącz* 448c, 13d, 248a, 400a, 510b; boć y ci drugdy miéwáią co ná oſtátek/ czym ſye iefzcze iuż ginąc ciefzą. *OrzQuin* Z, Z; *SarnUzn* Cv; *RejAp* 23v, 61v, 112v, 157 marg, Dd3; *Górndworz* H3; Pátrzayże każdy Krzeſciáńki wierny człowiecze/ iáko fie małz ciefzyć/ piłmy *RejPos* 2, 27v, 43, 44, 46v [3 r.], 66 (36); *GrzegŚm* 12, 16 [2 r.], 25 [2 r.]; Bo wždy iuż bydlę odryczawſzy raz/ bolu álbo ſmętku ſwego przełtanie/ á potym trawką á ziołkami fie ciefzy. *RejZwierc* 155, 24, [28³]v, 85v, 174, 188 (12); káždy człowiek chrzeſciańki ma oſoblive poćiechi/ ktorymi ſię ciefzyć ma. *BiałKaz* B2, D2v; *CzechRozm* 20v, 65, 185v, 224v, 261; *ModrzBaz* 85v; *SkarJedn* 110; *SkarŻyw* 51, 98, [197], 262, 294, 334; *CzechEp* 32, 126; bayką ſię iákąſ ciefzą/ o w niebowzięciu pánny Máryey. *NiemObr* 121, 91 [2 r.], 96, 113, 173; *ArtKanc* F19, N9v; *GrabowSet* Hv, Ov; *OrzJan* 21; Y Pogáńłtwo ſię nieſmiertelnoſcią dułze ciefzyło [...] y Philozophowie: gdy im kto miły vmierał *SkarKaz* 384a, 45a, 382a, 384b, 550b marg, 551a marg; Niedoſtátek ciefz ſię cnotą/ A wytrway wſzyłtko z ochotą. *CzahTr* [D2]; Oná w przełtych fráłunkách tobą ſię ciefzyłá, *SapEpit* B. Cf Ze zdaniem okolicznikowym przyczyny, »cieszyć ſię nadzieją«, »cieszyć ſię obietnicą«, »cieszyć ſię (tymi) ſłowy«.

cieszyć się z czym (1): Częłto/ iák rybá/ do wędzy fie ſpiełzę/ A z zdrádných poćiech/ z ſwym ſmyłem ſię ciefzę *GrabowSet* S4v.

cieszyć się o czym (1): ábychmy fie ciefzyli o wyſłuchániu náłzym w przygodách á w vpadkoch náłzich *RejPos* 45v.

cieszyć się w kim (1), *w czym* (27) [w tym: w czym o czym (1)] (28): Ciefzże fie tedy namilſzy bráćifzku w kádey twey trudnoſci á niebełpieczeńłwie/ Pánem á zbáwicielem ſwoim *LubPs* A5; Czým fie grzełzny ma w vpadku ſwoim ciefzyć. *LubPs* ddv marg, B2v, B5v, L3v, L4 marg, P6v marg (11); *Mącz* 190b; *RejPos* 45v, 57v [2 r.], 66, 330v; *GrzegŚm* 25; *RejZwierc* B2, 149v, 173v; Ty łłowá łami łobie/ iáko ielł podobno/ mowili: y w Bogu ſię ciefząc/ iáko do bitwy ieden drugiego poſilał *SkarŻyw* 207, 262; *NiemObr* 113; tym ſię ciefz we wſzyłtkich ſmutkach/ w wćilkách ſwych *ArtKanc* F19; *OrzJan* 21. Cf »cieszyć ſię w nadziei«.

Ze zdaniem okolicznikowym przyczyny [w tym z zapowiednikiem: tym (31); iż (37), że (5), gdyż (2), żeby (1)] (45): *RejPs* 73; Tym fie ciefzę iż narzekam/ za mem ſzczęłcia zborzeniem *RejJóz* C5v; *LibLeg* 11 /163v; *Diar* 33; *LubPs* Nv; áby fie wierni ciefzyli/ iż to łą nie wieczne rzeczy *RejAp* 96v; Ale fie ciefz wierny gdyż tu ſłyłzyłz iż temu nie długi czás ma być *RejAp* 167, AA7v, 116v, 120, 157, 171v, 192; *Górndworz* N3v; Ciefz fie wierny/ gdyż Pan y nyewierných nieopułzcza. *RejPos* 206v marg, 6v, 21v, 27v [2 r.], 37v, 43v (20); *BielSat* D4; *RejZwierc* 153, 153v; *MycPrz* I C, II B4; Naprzod przećiwko grzechowy ma liekárłtwá/ z ktorych ſię ciefzyć ma że nimi z gładza/ y od ſiebie odpáda grzech *BiałKaz* B2; *CzechRozm* A7v, 92; *CzechEp* *3; *BielRozm* 31; *SiebRozmył* K4.

Zwroty: »cieszyć się nadzieją, w nadziei« = *spe ali Modrz* [szyk zmienny] (31 : 2): *RejPs* 29v; Nadzieją sie przedię ciełly Iż sie wyłley włtąpić łpiełly *RejRozpr* O3v, Ev; *MurzNT* 199 marg; *Foveri* spe, Nádzieyą sie cziefzić. *Mącz* 135b; A iákoż sie tu nie małz ciełzyć w nádziei łwoiey? *RejPos* 127v, 7v, 128v, 138, 138v [2 r.]; *BiałKat* 103v; áno łerce rołcie/ áno sie nádzieią ciełzy *RejZwierc* 109v, 37, 71, 98v, 150v, 152 (10); Y dokądże ták nádzieią sie ciełzyć będziem? *BudBib* 4.*Esdr* 4/34; *MycPrz* I B; *CzechRozm* 33v, 72v; *ModrzBaz* 134; *SkarJedn* 403; *SkarŻyw* 168; *CzechEp* 24; *NiemObr* 115; *WisznTr* 10; *OrzJan* 14.

»cieszyć się obietnicą« [szyk zmienny] (16): *LubPs* bb4 marg; *Requiescere in sermone alicuius* Ciełzić sie obietnicą álbo powieścią czyią. *Mącz* 342a; *RejAp* 59, 192; *RejPos* 167 [2 r.], 251, 300, 323, 336v; á w łwoiey łtáteczności podpiráł sie nádzieią/ á ciełzył sie obietnicámi Páńłkiemi. *RejZwierc* 150v, 57, 68, 87; *SkarŻyw* 56; *SkarKaz* 552b.

»cieszyć się (tymi) słowy« (12): ktorzyby sie rádzi łtáráli/ áby sie mogli doplátáć oney łtráconej oiczyzny łwey/ ciełząc sie tymi łłowy/ ktore łá tym niewinnym dziatkom przez Proroká obiecány *RejPos* 26, 66v, 71v [2 r.], 128, 135, 167 [2 r.], 235v, 258; *RejZwierc* 177v; A przetoż ciełzcie sie łpołem tymi łłowy [*consolamini invicem in verbis istis*]. *WujNT* 1.*Thess* 4/18.

2. *Weselić się, radować się, być zadowolonym; se delectare, laetari Cn* (155) : *RejPs* 35v; *MurzNT* 198v; *BibRadz* II 143d marg; *RejAp* 98v; *RejPos* 77v; Páthrz iáko sie vcho ciełzy kiedy czo pięknejo álbo wełółego łłyszcy. *RejZwierc* 142v, 15v, 114v; Nie ciełzy sie *Calliope* áni *Vrania*. ani ia. *KlonŻal* E3v; Cić wyłpiewuią Imię twoie chwałác/ rádość máią wełpołek sie ciełząc/ á w łmutnym padole płácząc. *ArtKanc* K8, L5, N20v; *ZawJeft* 19; *ActReg* 185; Widząc przypadek Polłki niezczéłliwy/ Ciełzyć sie będzie: bo po znácznej łzkodźie Polak obaczy/ co to byđż w niezgodźie. *GrochKal* 14; Ciebie w łercu máiąc/ niech sie ciełzę włzędźie *GrabowSet* Cv, D2v; *KołakCath* B2; *SiebRozmyśl* Av.

cieszyć się z kogo, z czego [*w tym: ze zdaniem okolicznikowym przyczyny* (5)] (54): Tych ktorzy sie ciełzą z przygody poboznych łudźi záłość ciełżka vtrápi. *BibRadz* *Eccli* 27 arg, *Ez* 25 arg; *KochSat* B4; *RejPos* 175v, 253; *RejZwierc* 28, 130v, 144; *SkarŻyw* 234; *ZapKóscier* 1582/32v; *GórnRozm* B; Iuż sie z niego nie ciełzą niebotyczne łkály *KlonŻal* A4; *ArtKanc* A16, I4, K4v; *ActReg* 83, 147; *Phil* I2, K3, Q2; Rácz Pánie záłości/ ktore znolzę łkroćić/ Co sie z tego ciełzą/ ták rácz łzy obroćić *GrabowSet* B2v, M4v, R2, T4v; *OrzJan* 62; *LatHar* 163, 321; Vznáłem to że niemáłz w łwiecie nic łepłżego iáko sie záwłże ciełzyć z dobrego vczyńku. *KołakSzczęł* B3v; *SarnStat* 848, 1208; niechay sie nie ciełzy z vpadku mégo móy główny nieprzyiáciél łzátan. *SiebRozmyśl* B3, A, B3v, B4v, C4, D4v (11); *SkarKaz* 351a, 383b, Oooo2d; *CiekPotr* A3v; Robi dzień y noc/ y konny y piełzy/ Przedię sie z tego chćiwy Pan nie ciełzy *KlonFlis* C4; *KlonWor* 62; *RybWit* C2; *SzarzRyt* B. Cf *cieszyć się z czego przed kim; Ze zdaniem okolicznikowym przyczyny*.

cieszyć się z czego przed kim (1): tedy sie w tym przed Bogiem z niewinności łwey [...] y przed łudźmi wiernymi [...] ciełzę *CzechEp* 338.

cieszyć się kim, czym [*w tym: ze zdaniem okolicznikowym przyczyny* (12)] (60): Y owłłsem/ łpiey sie ciełlyć trochą á łpráwiedliwego nábyćia niż pánowáć nád wielkofćią obyczáiem złołciwych *RejPs* 55; Bowiem my sie naywięczey/ tym iedno ciełzemy Kiedy na cię zdrowego/ á częłto patrzymy *RejJóz* B3, I5; *RejRozm* 396; Bo sie wiecz niemaż czim cziefyć Gdy złodzieia ydą wiełyć. *RejKup*

B8; *GliczKsiąż* C2v; *RejWiz* 65v; *RejZwierz* 102v; *KwiatKsiąż* F; My iście nie tak łobie lekce ważymy łwiadectwo łtárego Kołciołá/ y owłzem łie nim wielce ciełzymy. *SarnUzn* G6v; *RejAp* 24v; *GórnDworz* Ll8v; *RejPos* 57v, 175v, 356v; Owa łtámtąd wybiorę porządniełzy wzorek. Którymbych łie ciełzyłá / pátrząc ná dobry rząd *BielSat* H2; *RejZwierz* 21, 232; *Strum* Q3; *BiałKaz* I4; *CzechRozm* 79; *PaprpPan* Ff3v; Niechay łye królem ciełzą łwym Siończycy. *KochPs* 215, 160, 185; *SkarŻyw* 178, 252, 341; *StryjKron* 155; *ArtKanc* A14v; *KochProp* 6, 10; Niedługo mą ołobą ciełzyć łye bęđziecie. *ZawJeft* 21, 33, 34; Oko/ nie widzi czymby łię ciełzyłó/ W vcho nie wpada/ coby łercu miłó *GrabowSet* N, Cv, V4; *LatHar* 401; *WujNT* 77; *SiebRozmyśl* A, F2v; á z tak znacznego łzczęściá wesołymi Pomoż łię y mnie ciełzyć pieśniámi łwoimi. *WitosłLut* A4v; *SkarKaz* 420b; *CzahTr* [D2], G3v; *PaxLiz* C4; Wybáwieni od nieprzyácioł/ wolnościá łię ciełzmy *SkarKazSej* 693a; *KlonWor* 60. Cf *cieszyć się czym nad kim*.

cieszyć się czym nad kim (1): áby łie nie chłubił á nie ciełzył thym on łrogi wąż nád námi *RejPos* 319.

cieszyć się z kim, z czym (2): *RejPos* 150; óni zásię iáko zwyciężce/ ciełzyli się z łupy Egiptłkimi *BiałKat* 63v.

cieszyć się na czym (2): táiemnie ná chęci ná łwey ciełzyć łie mogłá *GórnDworz* Aa5v; *SkarKaz* 634a.

cieszyć się o czym (1): A iźbyś łie więcey ciełzył o tym Pánu łwoim/ łłuchay iáko on o łwych wiernych powieda. *RejPos* 10v.

cieszyć się w czym [w tym: z czego przed kim (1); w czym z kogo (1)] (5): Niecziełzmy łię wtim zywoie Gdy kęż łczelcie łolguie. *RejKup* b2; *RejZwierz* 40; *RejZwierz* 93v; *CzechEp* 337; *SiebRozmyśl* I2.

Ze zdaniem okolicznikowym przyczyny [w tym ze wskaźnikiem: tym (10); z tego (4), iź (15), że (9), gdy (2), bo (1)] (27): Mogá łie yłcie ciełzyć ktorzy mu dułaiá Iź on tak powážny łtan ná nęđznika rułzył *RejJóz* Lv; *BielKron* [332³]; *RejAp* 100v; *RejPos* 10, 74v [2 r.], 201v; *RejZwierz* 24; Włzákże łye bęđziełz miał czym ciełzyć że łłuftęgo Sumu bęđziełz iadł. *Strum* Q2v; *PaprpPan* A2, G4; bęđę łię ztego wefelić o Pánowie: á iefli nie/ przedsię bęđę łię ciełzył tem/ że włobie dobrá chęć czuię *ModrzBaz* 137; *SkarŻyw* 262, [282]; *NiemObr* 114; *KochSz* ktv; Przyłzedłes łd Oycá byś nám żywot łpráwił/ tobá łię ciełzmy/ boś ty ná łam zbáwił *ArtKanc* A14v, R19v; *GórnRozm* B; *ZawJeft* 23; *KochFrag* 24; *WujNT* 509 [2 r.], Bbbbbbb4; *SkarKaz* 280a, 383a, 387a.

Szeregi: »chłubić się a cieszyć« (1): A tak niechay łie nic nie chłubi á nie ciełzy żadne náławniełze miełyce/ żadnym łzczęłciem łwoim *RejAp* 24v.

»cieszyć się, (i) radować się« [szyk 1 : 1] (2): Náwiędź mię w łáłce łwoieý: ábych mieđzy twémi Ciełzył łye/ rádował łye łpólnie wybránemi. *KochPs* 160; *SiebRozmyśl* F4.

»śmiać się i cieszyć« (1): Tych okolicznie dołyc/ co łię śmieiá/ Y ciełzą *GrabowSet* T4v.

»weselić się i cieszyć« (1): y iefł to przeciw náłurze łumnienia dobrego: áby łię wefelić y ciełzyć z tego co w łobie dobrego czuię/ nie miáło. *SkarKaz* 351a.

a. Posiadać coś (3) :

cieszyć się z czego (1): A niemálz ták lichého ná świećie ftworzenia/ Coby fy e nie ćiefzyło z twego opátrzenia. *KochPs* 210.

Zwrot: »dobrym sumnieniem się cieszyć« (2): Praeclara conscientia sustentor. Dobrym niewinnym sumnieniem się cieszę. *Mqcz* 448c; Ták łługá Chryśtuśow/ dobrym się sumnieniem ćiefząc/ krom beśpieczności łędziemu rad. *SkarKaz* 8a.

Synonimy: **1.** *potwierdzać się, podierać się; 2. chlubić się, radować się, weselić się.*

Formacje pochodne: *nacieszyć się, pocieszyć się, ucieszyć się; pocieszać się.*